

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΕΛΛΑΔΑ
& Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΣΤΟ 2020

ΕΕ

Οι μεγάλες προκλήσεις για τη νέα ευρωπαϊκή ηγεσία

ΛΟΥΚΑΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ

Πρόεδρος του **ΕΛΙΑΜΕΠ**
Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων
Sciences Po

Το 2019 ήταν η χρονιά κατά την οποία η σκυτάλη πέρασε σε νέα πρόσωπα στους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Νέα σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μετά τις εκλογές τον Μάιο, το ίδιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με νέα πρόεδρο, καινούργια πρόσωπα επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Θα αναγκαστούν όλες και όλοι να μάθουν πολύ γρήγορα, γιατί οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη είναι μεγάλες και οι εξελίξεις τρέχουν στην εποχή μας με ασύλληπτη ταχύτητα. Αλλά στην Ευρώπη η εξουσία παραμένει εξαιρετικά αποκεντρωμένη και οι αποφάσεις επώδυνα αργές, προϊόν πάτα ευαίσθητων συμβιβασμών.

Ας δούμε μερικά κομμάτια της μεγάλης εικόνας, ξεκινώντας από την οικονομία. Οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ έχουν πέσει χαμηλά, με υπαρκτό τον κίνδυνο μιας ύφεσης, ενώ η νομισματική πολιτική έχει αγγίξει πλέον τα όριά της. Πόσα τρις ευρώ να τυπώσει ακόμη η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα; Αν η οικονομική συγκυρία επιδεινωθεί, θα είναι άραγε πρόθυμες χώρες όπως η Γερμανία και η Ολλανδία να χαλαρώσουν τη δική τους δημοσιονομική πολιτική; Θυμίζω ότι το δημοσιονομικό εργαλείο είναι ουσιαστικά ανύπαρκτο σε ευρωπαϊκό

“

Αν η Ευρώπη πέσει στη δεύτερη κατηγορία στον παγκόσμιο ανταγωνισμό σε τεχνολογίες αιχμής, οι επιπτώσεις στην οικονομία ευρύτερα και στην πολιτική θα είναι πολύ μεγάλες.

επίπεδο. Άλλαξαν πολλά με την κρίση στη διαχείριση του ευρώ, αλλά το οικοδόμημα στο οποίο στηρίζεται το κοινό νόμισμα έχει ακόμη τρύπες στην οροφή και πολλά κουφώματα λείπουν.

Η τραπεζική ένωση, μεταξύ άλλων, είναι ημιτελής και η οικονομική σύγκλιση βρίσκεται στα ζητούμενα. Μένουν πολλά να γίνουν για να αντέξει το ευρώ στην επόμενη κρίση, όταν –και όχι αν– θα έρθει. Θα είμαστε έτοιμοι μέχρι τότε;

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση τρέχει ήδη. Υπόσχεται πολλά. Θα αλλάξει επίσης ριζικά τη λειτουργία της αγοράς εργασίας και θα φέρει μεγάλες ανακατατάξεις στο εσωτερικό των κοινωνιών και σε πλανητικό επίπεδο. Στις δεκαπέντε μεγαλύτερες ψηφιακές εταιρείες σήμερα δεν περιλαμβάνεται ούτε μία ευρωπαϊκή. Είναι όλες αμερικανικές και κινεζικές. Αν η Ευρώπη πέσει στη δεύτερη κατηγορία στον παγκόσμιο ανταγωνισμό σε τεχνολογίες αιχμής, οι επιπτώσεις στην οικονομία ευρύτερα και στην πολιτική θα είναι πολύ μεγάλες. Είναι η Ευρώπη έτοιμη να αντιμετωπίσει αυτή την πρόκληση και με ποια μέσα; Σίγουρα όχι η καθεμία χώρα χωριστά, ακόμη και οι πιο μεγάλες.

Η πρόκληση της βιωσιμότητας του οικονομικού μας μοντέλου είναι πλέον υπαρξιακή. Και σίγουρα δεν περιορίζεται στην Ευρώπη. Η νέα πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έθεσε ως βασικό στόχο ένα σύμφωνο για την πράσινη ανάπτυξη – και πολύ καλά έκανε. Εδώ, η Ευρώπη βρίσκεται στην πρωτοπορία. Αλλά θα μπορέσουμε να μετατρέψουμε τους ευγενείς στόχους σε πράξη; Ας μη γελιόμαστε, για να αποφύγουμε μια μεγάλη κλιματική καταστροφή, μάλλον χωρίς επιστροφή, θα χρειαστεί να αλλάξουμε όλοι μας ριζικά τον τρόπο που ζούμε και

1. ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ_ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . .05/01/2020 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .05/01/2020

Σελίδα: 9

Θα μπορέσει η Ούρσουλα φρον ντερ Λάιεν να πετύχει αναγκαίες, ουσιαστικές συνααινέσεις, σε θέματα καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, ενίσχυσης της ψηφιακής ένωσης και αντιμετώπισης του μεταναστευτικού;

καταναλώνουμε. Όταν λοιπόν κληθούμε να το πράξουμε, οι αντιδράσεις θα είναι σίγουρα πολλές και έντονες.

Η βιωσιμότητα του οικονομικού μας μοντέλου έχει επίσης μια άλλη, πολύ σημαντική διάσταση. Η ελεύθερη αγορά χωρίς σύνορα, σε συνδυασμό με την κινητικότητα του κεφαλαίου και τις τεχνολογικές εξελίξεις τις τελευταίες δεκαετίες, παράγει πλούτο, αλλά και μεγάλες ανισότητες στο εσωτερικό των χωρών. Ευτυχώς, και στο θέμα αυτό η σύγκριση με άλλες προηγμένες χώρες είναι ευνοϊκή για την Ευρώπη. Αλλά δεν αρκεί. Ο κατακερματισμός των ευρωπαϊκών κοινωνιών και η άνοδος του λαϊκισμού τα τελευταία χρόνια δεν είναι τυχαία συμπτώματα. Χρειάζονται μέτρα και νέες πολιτικές τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στον χώρο της γεωπολιτικής, οι μεγάλες τεκτονικές πλάκες μετακινούνται προς τα ανατολικά. Αλλάζει και ο παγκόσμιος συσχετισμός δυνάμεων. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν και πόσο χώρο είναι διατεθειμένες να αφήσουν οι ΗΠΑ στη νέα ανερχόμενη δύναμη, την Κίνα. Με τον κίνδυνο να συνθλιβεί ανάμεσα στις δύο, πώς θα μπορέσει η Ευρώπη να υπερασπιστεί τα δικά της συμφέροντα; Η

Ύστερα από τριάντα χρόνια διαπραγματεύσεων και με το βρετανικό πολιτικό σύστημα σε κατάσταση νευρικού κλονισμού, πρέπει επιτέλους να προχωρήσουμε στο διαζύγιο με το Ηνωμένο Βασίλειο.

ευρωπαϊκή ενότητα αποτελεί και εδώ αναγκαία, αλλά όχι ικανή προϋπόθεση. Όσο για την ευρωπαϊκή γειτονιά εκτός συνόρων, οι μεγάλες εστίες συγκρούσεων δεν πρόκειται να σβήσουν εύκολα, συνεχίζοντας να εξάγουν αστάθεια στην Ευρώπη. Δεδομένων των προβλημάτων στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και της δημογραφικής έκρηξης στην Αφρική, η μεταναστευτική πίεση προς την Ευρώπη δεν θα ανακοπεί. Πώς συμβιβάζονται οικονομικά επιχειρήματα, ανθρωπιστικές αξίες και κοινωνικές αντιστάσεις; Μοιάζει με την προσπάθεια τετραγωνισμού του κύκλου. Στο μεγάλο θέμα του μεταναστευτικού δεν υπάρχουν προφανείς ή ανώδυνες λύσεις.

Τέλος, στα «οικογενειακά» της Ευρώπης. Μετά από τριάντα χρόνια διαπραγματεύσεων που ακολούθησαν το δημοψήφισμα του 2016 και με το βρετανικό πολιτικό σύστημα σε κατάσταση νευρικού κλονισμού, πρέπει επιτέλους να προχωρήσουμε στο διαζύγιο. Δεν υπάρχει, πιστεύω, άλλη ρεαλιστική λύση. Αν όμως το διαζύγιο αποδείχτηκε τόσο δύσκολο, τι πρέπει να περιμένουμε για τη διαπραγμάτευση που θα αρχίσει αμέσως μετά μεταξύ των 27 χωρών που μένουν και της χώρας που φεύγει, με στόχο την οριοθέτηση μιας νέας σχέσης μεταξύ τους; Γιατί το Brexit δεν καταργεί τη γεωγραφία.

Μια μεγάλη χώρα ετοιμάζεται να φύγει, αλλά πολλές μικρότερες και αδύναμες αγωνιούν να μπουν. Η διεύρυνση της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια, και όχι μόνο, θα είναι αναπόφευκτα μια μακρόσυρτη διαδικασία που προϋποθέτει μεγάλες αλλαγές και από τις δύο πλευρές. Η ένταξη στην ΕΕ δεν μπορεί να είναι σαν τον Άγιο Παντελεήμονα, που γιάτρευε όλες τις αρρώστιες.

Ας ευχηθούμε ένα ειρηνικό 2020, με την Ευρώπη πιο ενωμένη και αποφασισμένη.